

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer)

โดยนางสาวสันศนีย์ ทองแย้ม
นักวิชาการแผนกที่ภาพถ่ายชำนาญการ

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับฐานกฎหมายเพื่อประกอบการเก็บรวบรวม ใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล และฐานกฎหมายที่แนะนำสำหรับภาครัฐ
- เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยอาศัยฐานกฎหมายภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะและความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐ
- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor) และ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)

เนื้อหา

PDPA คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถูกสร้างมาเพื่อป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของทุกคน รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลและนำไปใช้โดยไม่ได้แจ้งให้ทราบและไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเสียก่อน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ (Personal Data Protection Act: PDPA) คือกฎหมายใหม่ที่ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน เช่น การซื้อขายข้อมูลเบอร์โทรศัพท์และข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอม ที่มักพบได้มากในรูปแบบการโทรมาโฆษณา หรือล่อลวง โดยกฎหมายนี้ได้เริ่มบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบเมื่อวันที่ ๑ มิ.ย. ๒๕๖๕ เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ รูปภาพ บัญชีธนาคาร อีเมล ไอทีไลน์ บัญชีผู้ใช้ของเว็บไซต์ ลายนิ้วมือ ประวัติสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถระบุถึงตัวเจ้าของข้อมูลนั้นได้ อาจเป็นได้ทั้งข้อมูลในรูปแบบเอกสาร กระดาษ หนังสือ หรือจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

๑. กฎหมายบางมาตราที่น่าสนใจสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ความครอบคลุมของกฎหมาย ให้พิจารณาที่ มาตรา ๓ ถ้ามีกฎหมายเฉพาะแล้ว ให้ว่าตามนั้น เว้นแต่กรณีบทกำหนดโทษและการร้องเรียน คณะกรรมการเชี่ยวชาญมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล พรบ. นี้ไม่ใช่บังคับใน กรณีใด ให้พิจารณาที่ มาตรา ๔ ซึ่งยกเว้น ดังนี้

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้น เท่านั้น

๒) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึง ความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับ การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

๓) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะ เพื่อกิจการ สื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ หรือเป็น ประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี

๕) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๖) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วย การประกอบ ธุรกิจข้อมูลเครดิต

มาตรา ๒๓ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งให้ทราบว่าจะเก็บข้อมูลไปทำ อะไร จำเป็นอย่างไรและผลกระทบหากปฏิเสธ เก็บบออะไรบ้างนานแค่ไหน

มาตรา ๒๓ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล **จะต้องแจ้ง** ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ทราบถึงรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว

(๑) **วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม** เพื่อการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือเปิดเผยซึ่ง **รวมถึง** **วัตถุประสงค์ตามที่มาตรา ๒๔** ให้อำนาจในการเก็บรวบรวมได้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) **แจ้งให้ทราบถึงกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อปฏิบัติ** **ตามกฎหมายหรือสัญญาหรือมีความจำเป็นต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเข้าทำสัญญา** รวมทั้งแจ้งถึง **ผลกระทบที่เป็นไปได้จากการไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคล**

(๓) **ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีการเก็บรวบรวมและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมไว้** ทั้งนี้ ในกรณี ที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ชัดเจน ให้กำหนดระยะเวลาที่อาจคาดหมายได้ตามมาตรฐาน ของการเก็บรวบรวม

มาตรา ๒๖ การจัดเก็บข้อมูลที่มีความอ่อนไหวสูง เก็บได้ในกรณีต่อไปนี้ ห้ามมิให้มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกันตามที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนด โดยไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) **เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคลซึ่งเจ้าของข้อมูล** **ส่วนบุคคลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม**

(๒) เป็นการ **ดำเนินกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม** **หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา ปรัชญา หรือสหภาพแรงงาน** **ให้แก่สมาชิก ผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก หรือผู้ซึ่งมีการติดต่ออย่างสม่ำเสมอกับมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กร** **ที่ไม่แสวงหากำไรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นออกไปภายนอกมูลนิธิ** **สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้น**

ตามมาตรา ๔๑ ของ PDPA ได้กำหนดหน้าที่ของตำแหน่ง “เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (DPO) อาจเป็นพนักงานของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลหรือเป็นผู้รับให้บริการตามสัญญากับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลก็ได้” ซึ่งในฐานะของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ย่อมเห็นว่ามีความเหมาะสม เพราะตำแหน่งนี้เปรียบเสมือนตัวแทนของเจ้าของข้อมูล ที่จะต้องปกป้องเจ้าของข้อมูลมากกว่าที่จะปกป้องบริษัท แต่ถ้าเป็นคนในบริษัท “อาจจะมีความโน้มเอียงไปทางผลประโยชน์ของบริษัทมากกว่าเจ้าของข้อมูลก็เป็นได้”

องค์กรแบบไหนที่จำเป็นจะต้องมี DPO หากสรุปตาม พ.ร.บ. จะเห็นได้ว่ากิจการหรือองค์กรใดที่จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรดังกล่าวจะต้องมีกิจกรรมดังนี้ ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้ อันได้แก่

๑. เป็นหน่วยงานตามที่หน่วยงานรัฐกำหนด
๒. ดำเนินกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (อันได้แก่การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผย) อย่างสม่ำเสมอ
๓. มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลอ่อนไหว ตามมาตรา ๒๖

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือ DPO ให้พิจารณาที่ มาตรา ๔๒

หน้าที่ของ DPO

มาตรา ๔๒ **เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่** ดังต่อไปนี้

- (๑) **ให้คำแนะนำ** แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) **ตรวจสอบการดำเนินงาน** ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) **ประสานงานและให้ความร่วมมือกับสำนักงาน** ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) **รักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนล่วงรู้** หรือได้มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

DPO สามารถทำงานอื่นได้ด้วย แต่ต้องไม่ขัดกับบทบาทตาม พรบ. นี้

มาตรา ๗๑ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียน โกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา ๗๗ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องชดใช้สินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูล เว้นแต่ ความเสียหายเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือตามคำสั่งเจ้าพนักงาน ไม่ต้องรับผิดชอบแพ่ง

๒. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)
- ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) คือ บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
- ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor) คือ บุคคลหรือนิติบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูล

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับฐานกฎหมายเพื่อประกอบการเก็บรวบรวม ใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล และฐานกฎหมายที่แนะนำสำหรับภาครัฐ

๒. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยอาศัยฐานกฎหมายภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะและความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐ

๓. มีความรู้ ความเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor) และ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)